

På det nuværende standpunkt af krigen er Danmarks handelspolitiske forhold til de krigsførende magter af den største betydning for os. Under de vanskeligheder, som krigsforholdene medfører, må vi søge at indtage en sådan holdning, at det undgås, at enten vor indførsel eller vor udførsel bringes i alvorlig fare, og vi må søge at undgå fra nogen af siderne at blive tvunget så langt ud, at det kunde medføre repressalier fra den anden side og derved medføre forhold, der ikke alene vilde være farlige for vor økonomi, men muligt endog for vor stilling som neutral Stat. Under disse omstændigheder har regeringen ment det rigtigt at give den høje Rigsdag meddelelser vedrørende den i de forløbne måneder førte politik.

Jeg har nu det indtryk, ikke blot af pressens holdning, der nærmest er bedre, end man kunde vente, men navnlig af samtaler mand og mand imellem og af de utallige rygter, der svirrer, og ikke mindst af de anonyme breve, der sendes ministerierne, at almenheden herhjemme ikke har den fulde forståelse af, hvorledes Landet må stille sig under hensyn til såvel Folkerettens regler (red: Internationale traktater, aftaler, praksisser som regulerer forholdet mellem stater eller mellem stater og internationale organisationer) som til reale udenrigspolitiske forhold. Man synes at have den opfattelse, at vanskelighederne kun kan komme fra den ene side, og at vi derfor på enhver måde bør rette os efter de krav, der stilles fra denne side. Man synes næsten efterhånden at betragte enhver handel med den anden part som illegitim og mene, at det er Regeringens pligt så vidt muligt at hindre en sådan.

Lad os da først se, hvad Folkeretten bestemmer under disse forhold. Folkeretten, vil nogen sige: Har den overhovedet gyldighed længere? Ja, det er muligt, at de krigsførende som følge af krigstilstanden vil anse sig for nødsagede til på det ene eller det andet punkt at sætte sig udover, hvad der hidtil har været anset for gældende Folkeret, men jeg tror ikke, at det vil være tilrådeligt for de neutrale at se bort fra den. Folkeretten kunne blive et våben som de krigsførende vendte mod de neutrale.

Spørgsmålet om, hvorledes en neutral stats handel og skibsfart bør forholde sig under krigen har naturligvis rejst sig i alle neutrale lande. Det forekommer mig, at det af de fra de Forenede Staters regering givne svar (på en række henvendelser fra amerikanske forretningsfolk) giver en ganske klar fremstilling af disse forhold. I et cirkulære fra det amerikanske udenrigsministerium hedder det navnlig at en "borger i De Forenede Stater i almindelighed kan sælge en hvilken som helst vare til en krigsførende regering eller en repræsentant for en sådan", og at "en neutral regering hverken ved international bestemmelse, traktat eller lov er forpligtet til at forhindre sådant salg", men at "dersom de Forenede Staters regering selv ville sælge til en krigsførende nation ville dette være en unneutral Handling".

Det vil heraf ses, at handelens frihed i og for sig er det ledende princip. Heller ikke handel med kontrabande (red: varer som anses for ulovlige eller illegale) har en neutral stat pligt til at hindre sine borgere i, men disse må ganske vist drive denne handel på egen risiko. Derimod har en neutral stat selvfølgelig ret til af hensyn til sin egen sikkerhed og sine fornødenheder at tage forholdsregler, som betyder indskrænkninger i handelsfriheden - men, som det kan udledes af internationale konventioner da være ens mod begge de krigsførende parter, og nu er vanskeligheden den, at indskrænkninger i handelen vel kan være ens over for begge i sit bogstav, men dog ifølge forholdenes natur rette sig alene mod den ene part. Dette gælder i høj grad Danmarks stilling under den nuværende krig. Som følge af landets beliggenhed mellem på den ene side England, der behersker havene og kan skaffe sig tilførsler alle vegne fra og på den anden Side Tyskland, må vi i særlig grad være betænkt på at vore forholdsregler, særlig vore udførelsesforbud og deres Håndhævelse, ikke får skin af at være partiske.

Det må til enhver tid kunne hævdes, at de forholdsregler som Danmark tager, og som træder hindrende i vejen for den transit, som Tyskland ønsker at etablere her over landet, er dikteret alene af hensynet til vore egne fornødenheder, så det ikke fra Tysklands side skal blive sagt, at vi går Englands ærinde.

Når jeg siger dette, er det alene af hensyn til den udenrigspolitiske holdning, som det er klogt og nødvendigt for Danmark at indtage, men ikke fordi jeg ønsker, at en sådan transit skal finde sted. Den er ikke en følge af nogen berettiget interesse herhjemme, thi i fredens tider finder der som bekendt en meget ringe transit til

Tyskland sted over Danmark, på grund af Hamburgs overmægtige konkurrence. Nu synes almenheden mærkeligt nok, som jeg hentydede til før, at have den opfattelse, at man ikke behøver at frygte repressalier fra tysk side. Dette turde dog være en misforståelse. De kan roligt gå ud fra, at vor store landbrugsudførsel til England følges med stor opmærksomhed i Tyskland.

Kilde: Erik Scavenius: "Handelskrigen" fra Dansk Udenrigspolitik under første Verdenskrig, Forlaget Fremad, 1959. Fra www.1914-1918.dk, udarbejdet af Greve Museum og Skoletjenesten Københavns Befæstning, 2012.